

UDK 378.093.5:272"1961/2023"

2-788-051-055.2:272-472

272-752-051

<https://doi.org/10.53745/bs.93.1.3>

Primljeno: 1. 2. 2023.

Prihvaćeno: 28. 2. 2023.

Pregledni rad

INSTITUT RELIGIJSKIH ZNANOSTI O 60. OBLJETNICI U SVJETLU PROMJENA U HRVATSKOM CRKVENOM I DRUŠTVENOM KONTEKSTU

Denis BARIĆ

Katolički bogoslovni fakultet Sveučilišta u Zagrebu

Vlaška 38, p. p. 5, 10 000 Zagreb

denis.baric@kbf.unizg.hr

Sažetak

Članak se sastoji od četiriju dijelova. U prvom se dijelu ukazuje na povijesni kontekst vezan uz osnutak Katehetskoga instituta pri Rimokatoličkome bogoslovnom fakultetu u Zagrebu. U drugom se dijelu opisuje nastanak Katehetskoga instituta kao odgovor na potrebu formacije redovnica katehista u župnim zajednicama s obzirom na značaj vjerskog odgoja u župnim zajednicama u vremenu nakon Drugoga svjetskog rata. U trećem dijelu opisuju se promjene koje je Katehetski institut prošao u svome studijskom konceptu s obzirom na smjernice pojedinih dokumenata opće Crkve, pri čemu se ističe i njegov značajan doprinos u osposobljavanju vjeroučitelja nakon demokratskih promjena u Republici Hrvatskoj. Naposljetku, u posljednjem dijelu, predstavljen je put promjena na Institutu na epistemološkoj i sadržajno-studijskoj razini, a s obzirom na nove društveno-kulturalne i religijske izazove kao i s obzirom na sve veću važnost i značenje obrazovanja u suvremenom svijetu.

Ključne riječi: Katehetski institut, Institut religijskih znanosti, Katolički bogoslovni fakultet Sveučilišta u Zagrebu, katehete, vjeroučitelji.

Uvod

Obljetnice pozivaju na prisjećanje, ali i bude osjećaj odgovornosti prema onome što je, s obzirom na zamišljeno i ostvareno, te nam daju za pravo promišljati na koji način je odgovoreno ili kako se odgovara na izazove koji se katkada mogu ili pak ne mogu predvidjeti.

Jedna je takva obljetnica vezana uz Institut religijskih znanosti, odnosno negdašnji Katehetski institut, kojem je *XVI. Dies theologicus* 2022. godine, u or-

ganizaciji Katoličkoga bogoslovnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, dao posebno značenje. Navedeni Institut predstavlja instituciju koja svoj osnutak veže uz vrijeme pred početak i nakon Drugoga vatikanskog koncila, a s početkom devedesetih godina prošlog stoljeća prepoznata je u hrvatskoj društvenoj i crkvenoj javnosti kao ona koja je omogućila provedbu katoličkoga vjeronauka u hrvatskom školskom sustavu u Republici Hrvatskoj osposobljavajući nastavnike katoličkoga vjeronauka. Naime, imati obrazovane, stručne, kompetentne ljude bio je jedan od preduvjeta za tako važan oblik služenja u Crkvi i u društvu.

Stoga ćemo se u članku usredotočiti na nekoliko najvažnijih činjenica, događaja i osobnosti vezanih uz Institut na kojem se tijekom 60 godina obrazovao velik broj kateheta i vjeroučitelja koji su danas, rekao bi papa Franjo, temelj za obrazovanje u vjeri, pri čemu nas gotovo paradigmatički poziva da danas valja *biti katehist*, a ne činiti se katehistom ili *raditi* kao katehist.¹

Također, u članku će se ukazati i na određene prekretnice u povijesti navedenog Instituta koje su u određenom povijesnom trenutku bile svojevrsan odgovor na zahtjeve vremena, pozivajući pritom na određene transformacije, prilagodbe, ali ne poradi prilagodbi samih, već poradi formacije onih koji će biti spremni prepoznati promjene, a što je još važnije, odgovoriti na njih, imajući pred sobom ciljeve jedne takve institucije kao što je Institut religijskih znanosti. Neki od ciljeva Instituta su: obrazovanje vjernika – laika i Bogu posvećenih osoba – kako bi bili sposobni obrazložiti svoju vjeru, ostvarivati vlastiti apostolat i na poseban način sudjelovati u evangelizaciji, odgoj i obrazovanje vjeroučitelja u osnovnim i srednjim školama, odgoj i obrazovanje kandidata za službu kateheta, odgojitelja u vjeri te drugih pastoralnih djelatnika za područja društva i kulture.²

1. Povijesne okolnosti uz osnutak Katehetskoga instituta³

Katehezu i sveukupno katehetsko djelovanje u Hrvatskoj prije Drugoga vatikanskog koncila valja promatrati u širem kontekstu društveno-religijskih pro-

¹ Usp. Papa FRANJO, Sudionicima Međunarodnog susreta o katehezi u prigodi Godine vjere (27. X. 2013.), u: *Acta Apostolicae Sedis*, 105 (2013.) 10, 907.

² INSTITUT RELIGIJSKIH ZNANOSTI KATOLIČKOGA BOGOSLOVNOG FAKULTETA SVEUČILIŠTA U ZAGREBU, *Pravilnik Instituta religijskih znanosti*, čl. 5, t. 2, 6, 7. Navedeni je Pravilnik donesen na VII. redovitoj sjednici Fakultetskoga vijeća, održanoj 30. travnja 2019. godine, a potvrdila ga je Kongregacija za katolički odgoj 25. ožujka 2021. godine.

³ Iako se u naslovu članka rabi naziv *Institut religijskih znanosti*, s obzirom na povijesne okolnosti i razvoj Instituta, naziv *Katehetski institut* bio je u uporabi od svoga nastanka (1961.) sve do promjene naziva u *Institut religijskih znanosti* (2017.).

mjena. Naime, to razdoblje, napose za vrijeme komunističke vladavine u Hrvatskoj »bilo je obilježeno dubokom podjelom između Crkve i društva. Crkva je bila isključena iz javnoga života, a religija proglašena privatnom stvari, ali i društveno-politički nepodobnom. To isključivanje Crkve iz javnoga života izazvalo je u Crkvi osjetnu tendenciju k zatvaranju, mnogo se toga moralo učiniti vlastitim silama ...«⁴. Zbog navedenih promjena u tome razdoblju, a koje su sa sobom nosile određene izazove i poteškoće, pojedini će autori rabiti pojam »getoizacija Crkve«⁵ ukazujući pritom na pojedine čimbenike koji su pridonosili protucrkvnom i protureligijskom djelovanju, potiskujući Crkvu na rub društvenih zbivanja i onemogućujući joj djelovanje u ustanovama socijalnog, kulturalnog i prosvjetnog karaktera.

Susljedno tomu, odgoj u vjeri te sveukupno pastoralno-katehetsko djelovanje bili su usko vezani uz župnu zajednicu i uz službu svećenika u župnoj zajednici, za kojega je poučavanje u vjeri predstavljalo apsolutno prioritetnu zadaću odmah nakon euharistijske žrtve, jer je objavljena kršćanska vjera kod njega shvaćena kao izvor i temelj kršćanskom životu, te kao uvjet za kršćansko spasenje.⁶

No, nakon Drugoga vatikanskog koncila, iako se društveno-religijske promjene u Hrvatskoj nisu uvelike izmijenile, poimanje kateheze bitno se mijenja. Unatoč tomu što koncilski Dekret o pastirskoj službi biskupa *Christus Dominus* ističe da se kateheza nalazi među različitim oblicima apostolata koje je biskup pozvan animirati, koordinirati i promovirati,⁷ te da je kateheza temeljna služba i prvih biskupovih suradnika, tj. župnika, ne možemo pritom ne ukazati na pojedine koncilске dokumente koji ističu da se zadaća i briga oko katehizacije odnosi i na druge naslovnike. Štoviše, svi su članovi Crkve odgovorni za katehizaciju, a na poseban način biskupi, svećenici i redovnici koji za tu službu trebaju biti adekvatno formirani te koji u tu službu kao suradnike trebaju uključivati i laike i njihove obitelji, osiguravajući im pritom kvalitetnu pripremu.⁸

⁴ Valentina MANDARIĆ – Ružica RAZUM, Pastoralno-katehetska praksa i saborska baština, u: *Bogoslovska smotra*, 75 (2005.) 3, 824.

⁵ Josip BALOBAN, Razmišljanje o pastoralnom djelovanju Crkve u Hrvata u novim društvenim okolnostima, u: *Crkva u svijetu*, 27 (1994.) 2, 262-272.

⁶ Usp. Danijel CRNIC, Katehetsko djelovanje svećenika u Hrvatskoj na temelju udžbenika pastoralne teologije od polovice 19. stoljeća do Drugoga vatikanskog sabora, u: *Diacovensia*, 18 (2010.) 3, 623.

⁷ DRUGI VATIKANSKI KONCIL, *Christus Dominus. Dekret o pastirskoj službi biskupa* (28. X. 1965.), br. 17, u: *Dokumenti*, Zagreb, 2008.

⁸ Usp. Marijana MOHORIC, Kateheza u službi odgoja za zajedništvo – potvrda i izazovi hrvatskom katehetskom modelu, u: Željko MAJIC – Božo GOLUŽA (ur.), *Na tragu zajedništva*. Zbornik radova hrvatskih rimskih studenata, Rim, 2011., 183-184.

U skladu s navedenim, već neposredno pred početak Drugoga vatikanskog koncila, u Hrvatskoj se osjeća potreba za prikladnim osposobljavanjem kateheta i katehistica za pastoralno-katehetski rad u župnim zajednicama te se, između ostaloga, traže načini da se pri Katoličkome bogoslovnom fakultetu u Zagrebu organizira prikladna formacija za navedene službe. Primjera radi, dr. Ivan Škreblin, prvi predstojnik Katehetskoga instituta, upravo upućuje na važnost suradničkih odnosa u katehetskom djelovanju, ističući: »Njemu [župniku] trebaju pomoćnici, napose pomoćnici u onom radu za koji nije potrebna osoba sa sakramentom svećeničkoga Reda. Katehizirati mogu i drugi: časne sestre, posebno formirane katehistkinje i druge pobožne osobe koje će mu u svetom radu katehizacije pomoći«⁹.

U skladu s navedenim povijesnim okolnostima i društvenim promjenama, u kojima su mnogim redovnicama oduzete vlastite škole, napose nakon donošenja Zakona o ukidanju privatnih škola 1945. godine, te im je susljedno tomu onemogućeno djelovanje u državnim odgojno-prosvjetnim ustanovama i djelovanje u ostalim državnim ustanovama u redovničkom odijelu (npr. u bolnicama), redovničke zajednice prilagođavaju svoj apostolat novim potrebama i aktualnim promjenama. Župna kateheza, u tom smislu, postaje novo žarište pastoralnog djelovanja redovnica, iako njegova 'novost' nije obilježena novim oblikom poslanja redovnica koji dotad nije bio postojao, već uslijed novih povijesnih okolnosti, postaje prioritet u novom ambijentalnom okruženju – župnoj zajednici, dok je to prethodno bila škola.

U susretu s nasušnom potrebom formiranja budućih kateheta i katehistica u župnom pastoralu, kao i s obzirom na povijesne okolnosti, u Zagrebu pri Rimokatoličkome bogoslovnom fakultetu 1961. godine započinje osposobljavanje stručnih suradnika u župnom pastoralu.¹⁰

2. Osnutak Katehetskog instituta u Zagrebu

U vremenu pred početak, a napose nakon Drugoga vatikanskog koncila, kao što smo istaknuli, sve se više osjećala potreba za stručno osposobljenim katehetama. S obzirom na to, više se godina razvijala zamisao o osnutku Katehetskoga instituta pri Katoličkome bogoslovnom fakultetu u Zagrebu. Uz suradnju ženskih redovničkih zajednica, napose redovnica Milosrdnih sestara

⁹ Ivan ŠKREBLIN, Katehistica i njezin mentalitet, u: *Katehist*, 1 (1963.) 1, 6.

¹⁰ Usp. Znanstveno-nastavni instituti. Institut religijskih znanosti, u: SVEUČILIŠTE U ZAGREBU, KATOLIČKI BOGOSLOVNI FAKULTET, *350 godina Katoličkoga bogoslovnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu*, Zagreb, 2020., 291.

sv. Vinka Paulskoga iz Zagreba, za ostvarenje te zamisli osobito se zauzimao zagrebački nadbiskup Franjo Šeper.¹¹ Usporedo s njegovim zauzimanjem, onodobna Biskupska konferencija Jugoslavije je 1960. godine donijela odluku o osnivanju *Katehetske škole* za formiranje katehistica redovnica, koju bi trebalo osnovati na jednom od crkvenih visokih učilišta.¹² Naime, velik je broj redovnica djelovao u župnim zajednicama, a uz obnašanje određene službe u župnim zajednicama, velik broj njih bio je usporedo uključen i u župnu katehezu djece i mladih, pripremajući ih za svete sakramente i za uključivanje u različite oblike življenja crkvenosti koji su u to vrijeme bili mogući. Cilj upravo navedene ideje uspostave škole za formiranje katehistica redovnica bio je ponuditi redovnicama najnovije sadržajne i metodološke spoznaje u prenošenju vjere mladim naraštajima.

Imajući sve to pred sobom, nadbiskup Šeper uputio je prijedlog Fakultetskom vijeću Rimokatoličkoga bogoslovnog fakulteta u Zagrebu da se osnuje jednogodišnji katehetski tečaj u sklopu Fakulteta, a što je Fakultetsko vijeće svojom odlukom od 26. lipnja 1961. godine i potvrdilo, slijedom čega započinje djelovanje Katehetskoga instituta od akademske godine 1961./1962. godine.¹³ Svrha navedenog tečaja bila je, s jedne strane, dublja religijska izobrazba redovnica za odgojiteljsku službu na duhovnom području te, s druge strane, nastojanje da redovničke zajednice dobiju što više osposobljenih članica za obnašanje važnijih dužnosti u određenoj družbi, ali i za izvršavanje apostolata, naročito za rad s djecom i mladima u župama. Koliko je taj oblik apostolata u župnim zajednicama bio važan, govori i činjenica da su odgoj i obrazovanje u školi redovito bili lišeni svih sadržaja koji bi učenicima dali informaciju o religiji kao povijesnoj, kulturalnoj i ljudskoj činjenici, a o Crkvi i njezinim doprinosima vlastitom narodu i čovječanstvu iznosile su se ideološke i lažne interpretacije, ili su se jednostavno prešućivale činjenice. Tako je učenje povijesti, umjetnosti, književnosti, filozofije i drugih srodnih predmeta nerijetko bilo krnje ili iskrivljeno.¹⁴

Koliko god navedene okolnosti izgledale obeshrabrujućima, izgledno je da su one u ono vrijeme još više poticale sve entuzijaste toga velikog projekta

¹¹ Usp. Josip LADIKA, *Katehetski institut pri Katoličkom bogoslovnom fakultetu*, u: *Religijsko-pedagoško katehetski leksikon*, Marko Pranjić (prir.), Zagreb, 1991., 316.

¹² Usp. Alojzije HOBLAJ, *Pedeset godina Katehetskoga instituta – više od traga u prošlosti i suvremenosti*, u: *Bogoslovska smotra*, 83 (2013.) 4, 657.

¹³ Usp. Denis BARIĆ, *Pastoralno-katehetsko djelovanje dr. Ivana Škreblina*, u: *Silvija MIGLES – Josip ŠIMUNOVIĆ, Uzvjerovah, zato besjedim (2 Kor 4,13). Zbornik u čast prof. dr. sc. Josipa Balobana povodom 70. godine života*, Zagreb, 2019., 700.

¹⁴ Usp. Bono Zvonimir ŠAGL, *Izazovi otvorenih vrata*, Zagreb, 1993., 105-106.

u inovativnosti, kreativnosti, ali i u ljubavi prema Crkvi. To je posebno vidljivo iz činjenice što su pojedinci uz rad oko zadovoljenja svih formalno potrebnih uvjeta za osnivanje Katehetskoga instituta pokrenuli i časopis *Katehist*, čiji je cilj bio člancima, prikazima i osvrtima informirati svoje čitatelje o svim važnim strujanjima u katehatici i katehetskim nastojanjima Crkve te u vrlo zanimljivim rubrikama dati konkretne poticaje i materijale za katehetski rad u župnim zajednicama.¹⁵

3. Razvoj studija na Katehetskom institutu

3.1. Od jednogodišnjeg do četverogodišnjeg studijskog programa

Nakon trogodišnjega zacrtanog djelovanja u obliku jednogodišnjeg tečaja Katehetski institut je, s jedne strane, imao priliku za pogled unazad i za evaluaciju ostvarenog s obzirom na početne ideje i stremjenja u stručnoj formaciji kateheta, a s druge strane, u jeku Drugoga vatikanskog koncila, priliku za određene iskorake i promjene u razvoju studija. U tom smislu Katehetski institut u svom djelovanju započinje daljnjih nekoliko faza. Godine 1964. prerašta u dvogodišnji studij i kao takav djeluje do 1978. godine, kada se reformira u četverogodišnji studij koji je bio zamišljen ne samo za formiranje kateheta u župnim zajednicama nego i kao studij koji će specijalizirati stručnjake katehetečare za nastavnički rad na visokim crkvenim učilištima, slijedom čega Institut postaje i znanstveno-istraživačka ustanova.¹⁶

¹⁵ U vremenu prije, a napose nakon Drugoga vatikanskog koncila, značajan doprinos pastoralno-katehetskoj praksi u hrvatskim prilikama dali su pojedini časopisi koji su, ne samo na informativnoj nego i na stručno-edukativnoj razini, bili od velike pomoći pastoralnim djelatnicima, aktivnima u župnim zajednicama i na drugim područjima društvenog života i djelovanja. Primjera radi, u vrijeme održavanja Drugoga vatikanskog koncila u Zagrebu započinje s izlaženjem časopis *Katehist*. Časopis je redovito objavljujući članke i prikaze nastojao pomoći katehetama u župnim zajednicama da što stručnije posreduju odgoj vjere u životima onih koji su im povjereni. U tom smislu, uz novosti u katehetskim nastojanjima Crkve, uz prikaz djela uvaženih katehetečara, u časopisu su se donosili i praktični prilozima, koji su svojom vedrinom i neposrednim zahvatima u život pokazali inovativnost apostolskog duha i njegovu veličinu. Izlaženje navedenoga časopisa bilo je usko povezano s osnivanjem Katehetskoga instituta pri KBF-u, o čemu svjedoči nadbiskup Franjo Šeper u Uvodniku prvog broja: »'Katehist' je povremeni vjesnik Katehetskoga instituta u sklopu Bogoslovske fakulteta u Zagrebu. On želi napose upozoravati i poticati na apostolat sadašnje i nekadašnje polaznike katehetskoga tečaja«, Franjo ŠEPER, Nadbiskupova uvodna riječ, u: *Katehist*, 1 (1963.) 1, 1.

¹⁶ Usp. Alojzije HOBLAJ, Pedeset godina Katehetskoga instituta – više od traga u prošlosti i suvremenosti, 659-661.

Sedam godina nakon provjere provedbe reforme četverogodišnjeg studija, a dvije godine nakon stupanja na snagu Zakonika kanonskog prava 1983. godine, 1985. godine donesen je Statut Instituta, koji je odobrio veliki kancelar kardinal Franjo Kuharić, nadbiskup zagrebački. Navedenim se iskorakom Katehetski institut kao sastavnica, odnosno odsjek Katoličkoga bogoslovnog fakulteta, »mogao ustrojiti u suvremeni sveučilišni formacijski studijski program koji se po svojoj koncepciji i kvaliteti može staviti uz bok ostalim europskim katehetskim institutima«¹⁷.

Nakon odobrenja Statuta Instituta 1985. godine na razini opće Crkve za visoka učilišta religijskih znanosti izašla su dva dokumenta: *Tumačenja (Nota illustrativa)* te *Odredbe za visoka učilišta religijskih znanosti (Normativa per l'Istituto Superiore di Scienze Religiose)*,¹⁸ prema kojima je Institut trebao usklađivati svoje poslanje i djelovanje. Temeljem navedenih dokumenata i zahvaljujući napore osjetljivosti Fakultetskog vijeća za potrebu usklađivanja pravnih normi Katehetskog instituta sa smjernicama opće Crkve, Fakultetsko vijeće 1988. godine donijelo je novi Statut Instituta, koji je iste godine odobrio veliki kancelar kardinal Franjo Kuharić, nadbiskup zagrebački.

Navedene promjene koje su bile odraz praćenja promjena na razini opće i partikularne Crkve bile su već svojevrsne pripreme za demokratske promjene u kojima će Katehetski institut imati iznimno značajnu ulogu. Pritom valja ukazati i na činjenicu da je u razdoblju od osnutka Katehetskog instituta (1961./1962.) pa do 1990. godine na Institutu diplomiralo 1138 studenata,¹⁹ većinom redovnica, koje su uz redovničku službu u određenoj župnoj zajednici, obnašale i službu katehetistica, odgajajući u vjeri brojne naraštaje djece i mladih, jer je župna zajednica, uz obitelj, bila privilegirano mjesto odgoja u vjeri.

3.2. Na pragu demokratskih promjena u Hrvatskoj

Uvođenjem katoličkog vjeronauka u hrvatski odgojno-obrazovni sustav u Republici Hrvatskoj tijekom 1990./1991. godine jedno od gorućih pitanja bilo je pitanje obrazovanja nastavnika katoličkog vjeronauka, tj. koje kompetencije treba posjedovati da bi bio posrednik između učenika i religijskih sadržaja,

¹⁷ Isto, 664.

¹⁸ Usp. CONGREGAZIONE PER L'EDUCAZIONE CATTOLICA, *Nota illustrativa* (10. IV. 1986.); *Normativa per l'Istituto Superiore di Scienze Religiose* (12. V. 1987.), u: *Seminarium*, 31 (1991.) 1, 181-211.

¹⁹ Broj upisanih studenata vidi u: *I. knjiga. Ljetopis Katehetskog instituta KBF-a u Zagrebu, 1961./1962. – 1986./1987.*, 11-334.

religije i kulture, religijskih znanja i znanja iz drugih predmeta, religijskog odgoja i obrazovanja. Pritom, koliko god nastavnik katoličkog vjeronauka bio djelatnik škole kao i drugi nastavnici, od njega se napose očekuje da njegovo poznavanje temeljnih sadržaja vjere bude u suglasju s naukom Crkve te da se njegova vjera očituje u odgovornoj pripadnosti Crkvi i u sposobnosti aktualiziranja važnosti vjere u rješavanju problema suvremenog čovjeka.²⁰ U tom će kontekstu Katehetski institut imati iznimno značajnu ulogu i to obrazovanjem stručnog profesorskog kadra te koncepcijom studijskog programa teološkog, pedagoškog i didaktičko-metodičkog usmjerenja.

No, osim što je bio nastavna ustanova, uvođenjem demokratskih promjena, zahvaljujući entuzijazmu i stručnosti profesora na Institutu, Katehetski institut sudjelovat će i u izradi ključnih dokumenta za provedbu katoličkog vjeronauka u osnovnim i srednjim školama, pri čemu valja istaknuti i sudjelovanje u izradi nastavnih planova i programa, didaktičko-metodičkih sredstava te sudjelovanje u formaciji vjeroučitelja.²¹

Navedene aktivnosti Katehetskog instituta bile su odgovor na hrvatske društveno-crkvene prilike i okolnosti. Uz nabrojene djelatnosti Instituta, koje su zahtijevale ne samo stručnost nego i razumijevanje crkvenih i društvenih struktura, zasigurno glavnim protagonistima navedenih aktivnosti nije bilo lako. Primjera radi, ta 'ne-lakoća' bila je vidljiva i u percepciji epistemološkog statusa samog Instituta od strane profesora koji su predavali na Institutu kao i

²⁰ Usp. Valentina Blaženka MANDARIĆ – Alojzije HOBLAJ – Ružica RAZUM, *Vjeronauk – izazov Crkvi i školi. Empirijsko istraživanje na području Zagrebačke nadbiskupije*, Zagreb, 2011., 84.

²¹ Ono što u ovom kontekstu valja istaknuti kao iznimno značajan doprinos Instituta jest sljedeće: »Katehetski institut je pokrenuo javnu raspravu o ponovnom uvođenju vjerskog odgoja u javne predškolske ustanove i vjeronauka u osnovne i srednje škole. [...] Svojim stručnim prijedlozima pomogao je, kako prosvjetnim tako i crkvenim vlastima, u donošenju odluka; u veoma kratko vrijeme izradio je prijedlog konfesionalnog modela katoličkoga vjeronauka, i s tim u vezi pridonio stvaranju nove koncepcije župne kateheze s razlikovnim i dodirnim točkama sa školskim vjeronaukom; trajno je organizirao brojne domaće i međunarodne znanstveno-stručne skupove u promicanju religiozne pedagogije i katehetike kao struke i cjeloživotnog obrazovanja; [preuzeo je] obvezu od HBK da svojim redovitim i izvanrednim studijem omogući formaciju najvećim dijelom dovoljnog broja kvalitetnih vjeroučitelja; izradio je Prijedlog programa za doškolovanje odgojitelja u vjeri i preuzeo odgovornost provedbe toga Prijedloga programa (2000.); na zahtjev Vijeća za katehizaciju i novoosnovanog NKU-a razradio je vrlo zahtjevan model temeljem kojega je pokrenuo postupak ekvivalencije kvalifikacijskih isprava za one vjeroučitelje (oko 600) koji u formalnom smislu nisu imali odgovarajuće diplome za vjeroučiteljski rad u školi, ali su se prethodno dugogodišnjim kvalitetnim radom potvrdili kako u župnoj katehezi tako i kanonskim mandatom na određeni rok u školskom vjeronauku«, Alojzije HOBLAJ, *Pedeset godina Katehetskoga instituta – više od traga u prošlosti i suvremenosti*, 665.

samih studenata. U tom smislu, veoma značajan profesor Katehetskog instituta prof. dr. Alojzije Hobljaj, o 50. obljetnici Instituta, istaknuo je sljedeće: »Dugo vremena je teološko-katehetski studij u odnosu na filozofsko-teološki bio u podređenom položaju, što se isto tako odražavalo na odnos KBF-a prema KI-u u cjelini. Takav odnos slikovito se može usporediti s položajem Pepeljuge – junakinje iz bajke. Naime, tijekom pedeset godina KI je obavio brojne poslove i zadatke koji su bili upućeni na adresu KBF-a kako s HBK tako i od nekih društveno-kulturnih subjekata, a da u isto vrijeme religiozna pedagogija i katehetika, kao jedna od grana znanstveno-nastavnoga teološkog sustava na kojoj se temelji studijski program čiji je nositelj KI, nije percipirana jednakopravno s ostalim granama teologije«²².

Uz navedeno, a susrećući se s društvenim izazovima koji su napose bili vidljivi dolaskom demokratskih promjena, a koje su imale odjeka i na unutarcrkveni život, neki su govorili: »Nije li možda ipak bolje da se s vjeronaukom uopće ne ide u školu?«, obrazlažući to svoje polazište tvrdnjom »da nikakva javna škola u pluralističkom društvu ne može pružiti pravi religiozni odgoj jer zbog svjetonazorske pluralnosti ne može postati dosljedni odgojni ambijent i u smislu određene vjerske tradicije«²³.

S tim i takvim izazovima koji su dolazili, ovaj put, iz samoga krila Crkve trebalo se uistinu nositi, naspram entuzijazma koji je imao Katehetski institut, predvođen izvrsnim dvojcem kateheta – profesorima Alojzijem Hobljajem i Josipom Baričevićem, koji su gotovo proročki prkosili izazovima, ne imajući skoro ništa: ni dovoljan broj kvalificiranih ljudi, ni didaktičko-metodičkih sredstava, ni nastavnih planova i programa itd., ali su imali vlastitu volju, znanje i upornost. Bili su pioniri onoga što mi danas baštinimo, pri čemu smo obvezni postojeće čuvati, ali i doradivati, nadograđivati i tražiti nove načine da vjerski odgoj bude još zastupljeniji u hrvatskom društvenom diskursu, ali u isti mah i da ne bude stavljen po strani u crkvenom življenju i djelovanju.

Uvođenjem katoličkog vjeronauka u hrvatski odgojno-obrazovni sustav te susrećući se s deficitom vjeroučitelja, u razdoblju od 1991. godine do 2000. godine na Katehetskom institutu diplomiralo je 227 studenata,²⁴ većinom vjernika laika u odnosu na neka prijašnja razdoblja, a koji su bili osposobljeni za službu vjeroučitelja katoličkog vjeronauka u školama.

²² Isto, 670-671.

²³ Bono Zvonimir ŠAGI, *Sa svjetiljkom vjere u društvenoj zbilji*, Zagreb, 1999., 263-264.

²⁴ Broj upisanih studenata vidi u: *II. knjiga. Ljetopis Katehetskog instituta KBF-a u Zagrebu, 1987./1988. – 2001./2002.*, 1-136.

3.3. *Ususret trećem tisućljeću*

Valja istaknuti da je u daljnjim fazama razvoja Katehetski institut prošao put usklađenja s Bolonjskim procesom, zajedno s ostalim studijskim programima na Katoličkome bogoslovnom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu, čime je, između ostalog, Institut pokazao svoje djelovanje *ad extra*, svoju jasnu prepoznatljivost i pozicioniranost unutar Sveučilišta u Zagrebu.

Studij na Katehetskom institutu tim procesom usklađenja prerasta iz četverogodišnjeg studija u integriran preddiplomski i diplomski petogodišnji studij (0+5), a 2014. godine studij postaje trogodišnji preddiplomski i dvogodišnji diplomski studij (3+2).

S obzirom na određene poteškoće na koje je Katehetski institut u svojem djelovanju naišao i s kojima se umješno nosio, počevši od samog osnutka, valja istaknuti da su se stvari promijenile na epistemološko-pravnoj razini jer se, zahvaljujući upravo zakonskim, pravnim okvirima, položaj Instituta bitno mijenja. Institut, zahvaljujući upravo *Uputi o visokim učilištima religijskih znanosti* iz 2008. godine²⁵, te sraslošću Instituta s navedenom Uputom, danas kao sveučilišni studij ima pravnu osobnost, ima svoj Statut, ima svoje nastavnike i donosi odluke o prijedlozima kreiranja svojega daljnjeg života i rada. Pritom nam se valja neprestano truditi o osviještenosti tog 'pravnog kapitala', 'osobnosti' koju Institut ima u crkvenoj, ali i u društvenoj stvarnosti.

4. Prijelaz od Katehetskog instituta prema Institutu religijskih znanosti

Danas se uvelike govori o važnosti i značenju obrazovanja u suvremenom svijetu i o brzim promjenama koje neminovno utječu na obrazovanje, zbog čega »odgoj i obrazovanje predstavljaju jedan od najhitnijih izazova s kojim su se Crkva i njezine institucije pozvane suočiti«²⁶. Tim više što Crkva, želeći dati odgovor na potrebe vremena u kojem živimo i želeći pridonijeti oblikovanju osobe, nastoji »prepoznati potrebe vremena, tj. potrebe čovjeka na svim razinama društveno-političke stvarnosti te, isto tako, svoje članove mora pripremiti i osposobiti da odgovore na te potrebe«²⁷. U tom su smislu Crkvi, osim

²⁵ Usp. CONGREGAZIONE PER L'EDUCAZIONE CATTOLICA, *Istruzione sugli Istituti Superiori di Scienze Religiose* (28. VI. 2008.), Città del Vaticano, 2008.

²⁶ BENEDIKT XVI., Govor na plenarnoj skupštini Kongregacije za katolički odgoj (7. II. 2011.), u: *Acta Apostolicae Sedis*, 103 (2011.) 3, 182.

²⁷ Marina NOVINA, *Obrazovanje i evangelizacija*, u: *Nova prisutnost*, 17 (2019.) 1, 121.

teologije, itekako značajne ostale humanističke znanosti koje se bave pitanjem čovjeka i ljudskih vrijednosti u različitim segmentima ljudskog života.

4.1. Odgovor na znakove vremena

Nastojeći dati odgovore na potrebe suvremenoga čovjeka, Institut religijskih znanosti unazad je nekoliko godina doživio korjenite promjene. Interdisciplinarnost, koja je vidljiva u impostaciji njegovih studijskih programa, ukazuje na potrebnu usredotočenost novim znanjima kako bi se razumio suvremeni čovjek u svojoj širini i ograničenosti, ali i kako bi se razumjele promjene s kojima čovjek dolazi ususret posredstvom novih spoznaja koje kritički ispituje i vrednuje u svjetlu evanđeoske istine. Navedene su promjene stoga vidljive u samom nazivu Instituta, ali i u koncepciji studijskih programa unutar samog Instituta, poradi čega se nerijetko u javnosti govori o 'novouspostavljenosti' Instituta religijskih znanosti. Time je Institut još više preuzeo obvezu potpunoma uskladiti svoje djelovanje s *Uputom o visokim učilištima religijskih znanosti* iz 2008. godine. U tom smislu 2017. godine naziv *Katehetski institut* mijenja se u naziv *Institut religijskih znanosti*,²⁸ a iste je godine donesen novi studijski program Preddiplomskoga sveučilišnog studija religijskih znanosti,²⁹ a 2018. godine studijski program Diplomskoga sveučilišnog studija religijskih znanosti sa smjerovima, modulima (specijalizacijama): Vjeronaučni/nastavnički modul, Pastoralno-katehetski modul, modul Crkvena kulturna dobra, modul Kršćanski humanizam i ekonomski razvoj, modul Ekumenizam i međureligijski dijalog.³⁰

U svrhu dobivanja Dopusnice na državnom području te razlikovanja naziva studijskih programa Sveučilišta u Zagrebu, 2018. godine naziv studijskog programa izmijenjen je u *Preddiplomski sveučilišni studij teološko-religijskih znanosti* i *Diplomski sveučilišni studij teološko-religijskih znanosti*, kakav je i danas.³¹

²⁸ Odlukom o izmjeni i dopuni Statuta Fakulteta iz 2008. godine, donesenoj na IV. izvanrednoj sjednici Fakultetskog vijeća, koja je održana 22. veljače 2017. godine naziv *Katehetski institut* mijenja se u naziv *Institut religijskih znanosti*.

²⁹ U svrhu usklađivanja ustroja studijâ s Uputom iz 2008. godine Fakultetsko vijeće je na V. izvanrednoj sjednici, održanoj 12. rujna 2017. godine donijelo novi studijski program Preddiplomskoga sveučilišnog studija religijskih znanosti.

³⁰ Na VII. redovitoj sjednici, održanoj 27. travnja 2018. godine, Fakultetsko vijeće donijelo je studijski program Diplomskoga sveučilišnog studija religijskih znanosti sa smjerovima, modulima (specijalizacijama): Vjeronaučni/nastavnički modul, Pastoralno-katehetski modul, modul Crkvena kulturna dobra, modul Kršćanski humanizam i ekonomski razvoj, modul Ekumenizam i međureligijski dijalog.

³¹ Usp. *Pravilnik Instituta religijskih znanosti*, čl. 3.

Tijekom preddiplomskoga studija teološko-religijskih znanosti, koji traje tri godine, usvajaju se temeljna filozofijska i teološka znanja te upoznaju i razumijevaju osnovna znanja iz drugih društveno-humanističkih disciplina važnih za teološko-religijsku formaciju. Studentima se daje mogućnost upoznati se s nekim od temeljnih teološko-religijskih disciplina važnih za nastavak studija na diplomskoj razini.

Kako bi poslanje i djelovanje Instituta bilo u skladu s crkvenim i državnim zakonodavstvom, u akademskoj godini 2017./2018. pristupilo se donošenju novog Pravilnika Instituta te kanonskom postupku osnivanja Instituta u skladu s *Uputom o visokim učilištima religijskih znanosti*.³² Kongregacija za katolički odgoj 25. ožujka 2021. godine izdala je *Dekret o kanonskom osnivanju Instituta religijskih znanosti* te je odobrila *Pravilnik Instituta*. Taj čin bio je pokazatelj da je Sveta Stolica prepoznala da Institut u novim crkvenim i društvenim okolnostima i pred izazovima nove evangelizacije, uz svoju temeljnu zadaću obrazovanja, dobiva sve veću važnost u životu Crkve u Hrvatskoj na području odgoja, društva i kulture. Ujedno je prepoznala da je Katolički bogoslovni fakultet Sveučilišta u Zagrebu, u sklopu kojeg djeluje Institut religijskih znanosti, učinio znatan iskorak u usklađenju Instituta s *Uputom o visokim učilištima religijskih znanosti*.

Nakon završenoga preddiplomskog studija Teološko-religijskih znanosti, koji traje tri godine, student može birati između pet različitih smjerova, odnosno modula (specijalizacija) na Diplomskome sveučilišnom studiju teološko-religijskih znanosti koji traje dvije godine: Vjeronaučni/nastavnički, Pastoralno-katehetski, Crkvena kulturna dobra, Kršćanski humanizam i ekonomski razvoj, Ekumenizam i međureligijski dijalog.

S obzirom na završeni modul (specijalizaciju), po završetku studijskog programa magistri teološko-religijskih znanosti mogu raditi u osnovnim i srednjim školama kao vjeroučitelji, u predškolskim ustanovama kao odgojitelji u vjeri, u župnim zajednicama kao katehete ili pastoralni djelatnici, nadalje kao turistički vodiči za sakralnu kršćansku umjetnost, kao kustosi za sakralnu umjetnost u crkvenim muzejima, kao stručnjaci za upravljanje vremenitim crkvenim dobrima u Caritasu te u različitim neprofitnim organizacijama i udrugama.³³

Tu je zapravo vidljiva polivalentnost Instituta religijskih znanosti, odnosno, mogućnost stjecanja šireg znanja i dodatnih kompetencija, što je tako važ-

³² Usp. *Istruzione sugli Istituti Superiori di Scienze Religiose*, čl. 38-43.

³³ Usp. *Pravilnik Instituta religijskih znanosti*, čl. 5-6.

no u sadašnjem trenutku i u svijetu koji se ubrzano mijenja, pri čemu je upravo zadatak Crkve da prepozna promjene i da pokuša odgovoriti na te promjene i izazove s kojima se suočava u svijetu. Dakle, Institut religijskih znanosti više nije usmjeren samo na obrazovanje budućih vjeroučitelja nego nastoji svojim različitim i bogatim programima omogućiti svim zainteresiranim laicima i Bogu posvećenim osobama kvalitetno obrazovanje kako bi svjesnije i aktivnije sudjelovali u zadaćama evangelizacije u današnjem svijetu.

S obzirom na raznovrsnost studijskih programa na diplomskoj razini, u Institutu religijskih znanosti valja čitati i odgovore na zahtjeve koji su izneseni u motupropriju *Antiquum ministerium*.³⁴ Naime, papa Franjo u navedenom Pismu poziva da biskupske konferencije učine sve što je potrebno da u mjesnim Crkvama zaživi služba katehete te da pritom utvrde potreban formativni put katehetâ i potrebne normativne kriterije za pristupanje u službu katehete. U tome smislu, mogli bismo reći da je formativni put utvrđen upravo na Institutu religijskih znanosti, i to unutar Pastoralno-katehetskog modula na Diplomskom sveučilišnom studiju teološko-religijskih znanosti. Unutar navedene specijalizacije studenti stječu kompetencije za vođenje i animiranje kateheze sa svim dobnim skupinama u župnim i drugim vjerničkim zajednicama te potrebne kompetencije za planiranje i ostvarenje pastoralnog rada s različitim skupinama: bolesnima i umirućima, s osobama 'na rubu', s djecom, mladima i odraslima s posebnim potrebama.

Koliko će to biti prepoznato, ovisi o samoj crkvenoj stvarnosti, odnosno od onih koji su odgovorni za katehezu u mjesnoj Crkvi, a to je ponajprije mjesni biskup, koji je prvi kateheta ili kateheta nad katehetama.³⁵ To ovisi i od svećenika kojem je povjerena briga za katehezu u povjerenj zajednici i koji je ponajprije kateheta i liturg u povjerenj mu zajednici (usp. DK 115 – 116) ali ovisi i od samih vjernika laika (usp. DK 115 – 119), koji katkada trebaju 'istupiti', tj. 'stati ispred' i preuzeti inicijativu, pokazujući važnost pojedine službe u Crkvi koju obnašaju ne poradi toga što bi bili samo stručno obrazovani, već zbog toga što odgoj u vjeri, svjedočenje, navještaj proizlazi iz sakramentalne naravi njih kao vjernika.

³⁴ Papa FRANJO, *Apostolsko pismo Antiquum ministerium u obliku motuproprija kojim se uspostavlja služba kateheta* (11. V. 2021.), u: <https://press.vatican.va/content/salastampa/it/bollettino/pubblico/2021/05/11/0287/00628.html> (20. X. 2022.).

³⁵ Usp. PAPIŃSKO VIJEĆE ZA PROMICANJE NOVE EVANGELIZACIJE, *Direktorij za katehezu*, Città del Vaticano, 2020., 114 (dalje: DK).

4.2. Dvopredmetni studij – iskorak prema sveobuhvatnom pristupu čovjeku

Imajući pred sobom promjene u hrvatskoj crkvenoj i društvenoj stvarnosti, valja istaknuti da je već duže vrijeme, čak i prije novouspostavljenog Instituta religijskih znanosti, postojala ideja za uspostavom dvopredmetnog studija na Institutu.³⁶ Time se željelo studijski program, koji je prvotno namijenjen izobrazbi vjeroučitelja, proširiti mogućnošću stjecanja dodatnih kompetencija i kvalifikacija, te ga namijeniti i ostalim pastoralnim djelatnicima, ovisno o upisu vrste (kombinacije) dvopredmetnog studija. Neupitno je koliko su danas u suočavanju s promjenama suvremenog društva – među kojima valja istaknuti globalizaciju, pluralizam društva, složen svijet medija, znanstveni i tehnološki razvoj, različite oblike netolerancije³⁷ – dodatne kompetencije, posredstvom drugih znanja, važne. Primjera radi, od jednog se vjeroučitelja, ali i drugih pastoralnih djelatnika danas očekuje ne samo prenošenje znanja nego i razumijevanje i tumačenje važnih životnih i religijskih tema. Očekuje se da pomažu svim dionicima vjeronaučne i pastoralne prakse sučeljavati se s pitanjima života, razumijevati ih i tumačiti u svjetlu religije, osobito u svjetlu kršćanske predaje,³⁸ pri čemu discipline poput filozofije, sociologije, psihologije, povijesti, znanost o religijama, mogu biti od velike pomoći. Dok je u samim počecima uspostave Katehetskog instituta prije šezdeset godina cilj Instituta bio osposobiti nositelje kateheze u posredovanju vjerskih znanja, tj. u sadržajnim i didaktičko-metodičkim kompetencijama, danas je jedan od važnih zadataka Instituta religijskih znanosti osposobiti buduće vjeroučitelje i ostale pastoralne suradnike za primjenu teoloških znanja u konkretnoj životnoj praksi, odnosno za izgradnju zrelog i odgovornog mišljenja, stavova i ponašanja prema religiji, napose prema kršćanskoj vjeri.

Nastojanja oko uspostave dvopredmetnog studija, koja su se intenzivirala 2016. godine, naišla su na plodno tlo u sadašnjem trenutku, zahvaljujući suradnji Katoličkoga bogoslovnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu i Hrvatskoga

³⁶ Dovoljno je samo prisjetiti se napora koji su 2016. godine uloženi u navedeni dvopredmetni studij, ali su svi ti napori 'osuđeni' na samo privremeni neuspjeh, jer ukoliko se pronađe kvalitetan akademski sugovornik i partner za realizaciju navedenog studija, a koji s vremenom uzmiče zbog nekih ideoloških prijedora, onda je to, na neki način, i pokazatelj odnosa na hrvatskoj društvenoj akademskoj sceni i raspoloženja onih koji tu scenu predstavljaju.

³⁷ Ružica RAZUM, *Odgojno djelovanje suvremene škole: izazovi i mogućnosti za religiozni odgoj*, u: *Bogoslovska smotra*, 77 (2007.) 4, 858.

³⁸ Usp. Denis BARIĆ – Ružica RAZUM, *Inicijalno obrazovanje nastavnika vjeronauka na visokim teološkim učilištima u Republici Hrvatskoj*, u: Blaženka Valentina MANDARIĆ – Ružica RAZUM – Denis BARIĆ, *Nastavničke kompetencije. Zbornik radova*, Zagreb, 2019., 115.

katoličkog sveučilišta.³⁹ U tom smislu, nakon intenzivnih priprema, u akademskoj godini 2022./2023. na Institutu religijskih znanosti započeo je s izvođenjem preddiplomski sveučilišni studij Teološko-religijske znanosti (dvopredmetni). Pristupnici su pri upisu dvopredmetnog studija mogli birati jednu od sljedećih studijskih kombinacija: studij Teološko-religijske znanosti i Povijest ili studij Teološko-religijske znanosti i Sociologija. Studij Teološko-religijske znanosti pohađaju na Institutu religijskih znanosti Katoličkoga bogoslovnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, a studij Povijesti, odnosno Sociologije na Hrvatskome katoličkom sveučilištu. U navedenim studijskim kombinacijama vidi se, između ostaloga, i ostvarivanje interdisciplinarnog dijaloga teološko-religijskih znanosti s drugim znanjima, jer »teološke discipline koje služe kao tradicionalni temelj za religijsku nastavu moraju biti kadre ući u suradnju i dijalog sa znanostima koje nisu teološke«⁴⁰.

Iako se u posljednje vrijeme susrećemo s manjim brojem upisanih studenata na Institutu religijskih znanosti u odnosu na razdoblje prije dvadeset godina, a taj je trend smanjenja studenata uočljiv i na ostalim studijskim programima Katoličkoga bogoslovnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, kao i na ostalim sastavnicama Sveučilišta u Zagrebu, ipak nije zanemariva činjenica da je na Katehetskom institutu, odnosno Institutu religijskih znanosti u razdoblju od 2001. do 2021. godine sveukupno diplomiralo 966 studenata.⁴¹

Valja reći, a i za nadati se, da će dvopredmetni studij Teološko-religijske znanosti u budućnosti omogućiti vjeroučiteljima i ostalim kvalificiranim pastoralnim suradnicima stjecanje dodatne kvalifikacije te još veću prepoznatljivost, osposobljenost i konkurentnost na tržištu rada. To nas, pak, obvezuje na daljnje ulaganje napora u razvijanje šire lepeze studijskih kombinacija s ostalim studijskim programima (nastavnički i nenastavnički) na Hrvatskome katoličkom sveučilištu s obzirom na *Sporazum o suradnji* iz 2021. godine.

Zaključak

Šezdeset godina neprekinutog djelovanja jedne institucije nije puno, no imajući pred sobom učinjeno i doprinos osoba koje su utkale svoje znanje, sposob-

³⁹ Dana 12. ožujka 2021. godine potpisan je *Sporazum o organizaciji i izvođenju zajedničkih preddiplomskih i diplomskih sveučilišnih dvopredmetnih studija*, između dekana Katoličkoga bogoslovnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu prof. dr. sc. Marija Cifraka i rektora Hrvatskoga katoličkog sveučilišta prof. dr. sc. Željka Tanjića.

⁴⁰ Flavio PAJER, *Religije i odgoj za dijalog i za mir*, u: *Lađa*, 2 (2007.) 2, 11.

⁴¹ Popis diplomiranih studenata vidi u: *Digitalni arhiv Tajništva studija Katoličkoga bogoslovnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu* (20. XII. 2022.).

nosti, volju, ali i ljudskost u život i djelovanje današnjeg Instituta religijskih znanosti, to zasigurno ispunja ponosom, zahvalnošću, a još više obvezom razvijati Institut sukladno potrebama znakova vremena i promjenama na društvenom i crkvenom području, ne bojeći se pritom izazova, poteškoća, a katkad i neuspjeha.

Iako Institut religijskih znanosti u svojem djelovanju ima akademsku slobodu i samostalnost, on je u sklopu Katoličkoga bogoslovnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu i sastavni je dio Fakulteta. U tom je smislu potrebno da Institut religijskih znanosti i dalje, u suradnji i otvorenosti s Katoličkim bogoslovnim fakultetom Sveučilišta u Zagrebu i ostalim znanstveno-nastavnim institucijama i institutima u Hrvatskoj, dadne svoj doprinos u odgovoru na važna pitanja vezana uz zadaće evangelizacije u današnjem svijetu.

Međuljudski odnosi zalog su uspjeha u svakom dijelu čovjekova života i djelovanja. Da bi se neki pravilnik sproveo u djelo, da bi se ostvario neki plan i(li) program, potrebni su ljudi koji međusobno razmjenjujući iskustva obožavaju jedni druge, ali i sâm prostor djelovanja čine ljepšim mjestom za rad i život. To je i imperativ uspjeha Instituta religijskih znanosti u budućnosti, prioritet ljudskosti u odnosu spram stručnosti!

Jedna visokoškolska ustanova postoji zbog studenata i u svome poslanju, kao što je to slučaj i s Institutom religijskih znanosti, nastoji prenijeti spoznaje studentima te ih osposobiti za preuzimanje zadaća u različitim oblicima društvenih i crkvenih struktura. Koliko god smo posljednjih godina usredotočeni na kvantitetu, odnosno broj studenata, katkada pritom žaleći za nekim boljim vremenima, možda je i to svojevrsan *kairós* da svi zajedno poradimo na kvaliteti, da u većoj otvorenosti, podršci te u međusobnoj suradnji sa studentima, sadašnjima i budućima, pružimo studentima kvalitetnu ljudsku, stručnu i duhovnu formaciju kako bismo uspjeli odgovoriti na pitanja vezana uz zadaće evangelizacije u današnjem svijetu.

U svemu navedenom, valjalo bi reći: »Učinismo što smo bili dužni učiniti« (Lk 17,10b). Uostalom, koliko god se trudili i uložili ljudskosti, znanja i stručnosti, u vjeri nam valja, poput sv. Pavla uskliknuti: »Ja zasadih, Apolon zali, ali Bog dadne rasti. Tako niti je što onaj tko sadi, ni onaj tko zalijeva, nego Bog koji daje rasti.« (1 Kor 3,6-7).

U sljedećim desetljećima rada Institutu religijskih znanosti želimo ljudsku razboritost i Božju providnost!

Summary

INSTITUTE OF RELIGIOUS SCIENCES

**ON THE OCCASION OF THE 60TH ANNIVERSARY IN THE LIGHT OF
CHANGES IN THE CROATIAN CHURCH AND SOCIAL CONTEXT**

Denis BARIĆ

Catholic Faculty of Theology, University of Zagreb
Vlaška 38, p. p. 5, HR – 10 000 Zagreb
denis.baric@kbf.unizg.hr

The article consists of four parts. In the first part, the historical context related to the foundation of the Catechetical Institute at the Catholic Faculty of Theology in Zagreb is explored. The second part describes the creation of the Catechetical Institute as a response to the need for the formation of catechist nuns in parish communities, taking into account the importance of religious education in parish communities in the time after the Second World War. The third part describes the changes that the Catechetical Institute has undergone in its study concept with regard to the guidelines of certain documents of the general Church, where its significant contribution to the training of religious teachers after the democratic changes in the Republic of Croatia is highlighted. Finally, in the last part, the path of changes at the Institute is presented at the epistemological and content-study level, with respect to the new socio-cultural and religious challenges, as well as in relation to the increasing importance and meaning of education in the modern world.

Key words: *Catechetical Institute, Institute of Religious Sciences, Catholic Faculty of Theology of the University of Zagreb, catechists, religious teachers.*